

școala ariană de la Raków avea caracter mediu. E greu de despărțit precis, pentru vremea respectivă și în condițiile date, școala de caracter mediu de școala de nivel superior, cel puțin în unele cazuri. Fără să fie universitate, școala de la Raków avea un program de studii cu caracter superior, a dispus de cadre didactice ilustre (în dese cazuri cu publicații științifice) și a devenit căutată ca o școală de nivel superior, în care se studia limba latină, limba greacă, matematicile, dreptul, istoria patriei, științele naturii, etica, deci o școală cu caracter larg umanist. Faptul că se vorbește ades de «școală» și nu de «academie», iar o dată se pomenește de «gimnaziu» nu spune prea mult. «Gimnaziu» a putut fi folosit de Stegmann în accepția veche de «instituție a capetelor luminate». Însuși schimbul cu străinătatea îi conferă o situație deosebită de ceea ce era o școală propriu-zis medie. În fond, școala a putut pleca de la o formă și s-a ridicat la alta.

În continuare, autorul se ocupă de bazele învățaturii, de unele personalități didactice care au influențat direct sau indirect organizarea și dezvoltarea studiilor la Raków (Bartolomeu Keckermann, Jan Johnston, Jan Crell, Joachim Stegmann, Joachim Pastorius etc.), cum și de publicațiile care au avut un caracter înnoitor.

Principiile pedagogice ale arienilor au însemnat introducerea spiritului laic și utilitar în învățământ, organizarea școlii în directă legătură cu nevoile vieții. Prin conținut și referințele ei, lucrarea prof. Łukasz Kurdybacha interesează și știința românească.

Ion Const. Chițimia

Veselin Traikov, *Българска художествена литература на чужди езици (1944—1957)*. Библиографски указател. Sofia, 1958, 158 pag.

Volumul de față face parte din publicațiile Institutului Bibliografic «Elin Pelin» din Sofia. Lucrarea lui Veselin Traikov, ale cărui preocupări în această direcție sînt cunoscute, este o bibliografie a poeziei și prozei bulgare ce s-a tradus și s-a publicat în limbi străine în perioada 1944—1957. Sînt menționate în indicator numai cărțile ce cuprind, în mod exclusiv, poezie sau proză bulgară, lăsîndu se la o parte materialul apărut în periodice sau în antologiile cu caracter internațional. De asemenea nu au intrat în indicator acele lucrări dramatice bulgare care au fost traduse în străinătate pentru diverse teatre, chiar dacă s-au jucat, decît în cazul în care s-au publicat ca lucrări separate.

Materialul este inserat pe limbi în ordine alfabetică, iar în cadrul fiecărei limbi în ordine cronologică. Descrierea cărților este făcută după regulile generale ale bibliografiei. 505 din cele 644 lucrări prezentate au fost descrise «de visu», iar restul de 139 — după diverse indicatoare bibliografice.

Rezultatele acestei migăloase munci sînt de-a dreptul uimitoare. Literatura nouă bulgară are abia o sută de ani de existență și în tot acest timp, pînă la 1944, numărul cărților scriitorilor și poezilor bulgari, apărute în străinătate, n-a trecut de 100. Așa cum remarcă prof. T. Borov în scurtul său studiu introductiv, mai toate aceste traduceri se făceau adesea «dintr-o amabilitate diplomatică (cu scopuri politice ușor de ghicit), fiind însoțite, mai totdeauna, de un zîmbet indulgent față de mica țară de la periferia Europei». Excluzînd pe Vazov, ale cărui opere și în special cunoscutul său roman «Sub jug» se traduseseră în numeroase limbi străine încă de la finele secolului al XIX-lea, doar Botev, Aleko Konstantinov, Pencio Slaveikov și Elin Pelin s-au bucurat de traduceri în diverse țări.

În schimb, după 9 septembrie 1944, numai într-o scurtă perioadă de 13 ani (1944—1956) au apărut în total 655 ediții reprezentînd traduceri în limbi străine din operele a peste 80 de poeți și prozatori bulgari. Dacă adăugăm și operele apărute în diferite antologii și culegeri, atunci numărul autorilor bulgari traduși în cele 40 de limbi străine se ridică la 262. Și aceasta fără a ține seamă de traducerile apărute în diferite periodice sau în